

na uspoređivanju našega narodnog stvaralaštva s Homerovim djelom.

Radovi **Lovrićev životopis hajduka Sočivice i Hajduk Stanko Sočivica u usmenoj epskoj poeziji** daju sintezu dosadašnjih znanja o životu te povijesne osobe.

Posljednji se rad **Usmena književnost u osnovnoj školi** bavi zastupljenošću djela usmene književnosti u školskim programima, čitankama i lektiri. Zaključak je... « da uvid u nastavni program, čitanke i učeničku lektiru pokazuje da usmena književnost, gledano u cjelini, nije adekvatno zastupljena, ali ni izrazitije zapostavljena.»

Uz svaki rad dane su bilješke i osnovni bibliografski podaci, a u **Napomeni** se navodi odakle su članci pretiskani. Na kraju se nalazi kratka bilješka o piscu.

Ante Nazor

Leopold Kretzenbacher, Legende und Sozialgeschehen zwischen Mittelalter und Barock, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse, Sitzungsberichte, 318. Bd., Wien 1977, 99 str.

Knjižica je zamišljena kao replika na shvaćanja, izričana u novije vrijeme, prema kojima legende iskazuju protufeudalni društveni protest donoseći ga u prikrivenu obliku, obavijenom religioznom velom. U takvu shvaćanju vidi autor anakronizam i opterećivanje srednjovjekovnoga i baroknog žanra legende društvenopovijesnim spoznajama i teorijama 19. i 20. stoljeća.

Na nekoliko odabranih legendâ pisac obrazlaže svoju koncepciju koja je različita od spomenute. Potvrde podjednako ikongrafske i tekstovne, crpljene iz fascinantno obilnih i raznolikih izvora — svjedočeći i ovom zgodom o Kretzenbacherovoj jedinstvenoj erudiciji u toj domeni — govore o ovim legendama: o »pravednoj plaći«, koju su svete gospođe Kunigunda i Hemma davale radnicima pri zidanju crkve na na-

čin da nijedan radnik, zahvaljujući čudu, nije mogao iz zdjele ili kesice uzeti više novca nego što je stvarno zaradio; o opakom škrcu koji je na prosjaka baciot u ljutini kruh, ali se poslije, nakon vidovita sna, u strahu pred kaznom na drugome svijetu pokajao i postao svetim čovjekom; o potvrdi o siromahovu plaćenom dugu donesenoj uz svetačku pomoć iz pakla; o čudu pretvorbe milodara u ruže i o samilosnom anđelu smrti koji nije poslušao božju zapovijed da uzme dušu siroti ženi s dvoje sitne djece, posumnjavši time u božju svemoć.

U svim tim legendama, onakvima kako su zapisane i naslikane u srednjovjekovnim i baroknim svjedočanstvima, nema traga socijalnoj optužbi protiv društvenog poretka. U njihovu osnovnom planu jest čudo, **miraculum**, u skladu s ključnom funkcijom legende kao žanra. Legende pozivaju na pobožnost i na molitvu za pomoć, daju teološku i moralističku pouku, opominju protiv narušavanja normi, nude utjehu kroz viziju onostranih nagrada i kazni.

Takvo je autorovo tumačenje legendâ, držim, ispravno; utoliko više što pisac vidi, uz to, mogućnost i praksu njihove sekularizacije s izmijenjenim društvenim porukama u novijoj usmenoj tradiciji. Ostaje otvoreno pitanje nije li toga bilo i u starijoj, nezapisanoj tradiciji.

Napokon, vidljivo je da ni ove prikazane legende nisu bile lišene ovozemaljskih poruka i tendencija, ali ne u smislu socijalnog protesta, nego suprotno tome kao »nastojanje teologa, koji se katehetički služe legendom, da pouče kako se siromaštvo (**penuira**) mora strpljivo snositi«, s vjerom u posvećenost siromaštva (str. 87).

U prikazanim legendama zauzimaju istaknuto mjesto primjeri sa slovenskog područja, dok se za legendu o milosrdnom anđelu navodi hrvatski primjer zapisan u naše doba.

Maja Bošković-Stulli